

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

રાજમ્મલ-વિરુદ્ધ – તમિલનાડુ રાજ્ય અને અન્ય

ચુકાદાની તારીખ: ૧૪/૧૨/૧૯૯૮

[ન્યાયમૂર્તિઓ : કે. ટી. થોમસ, ડી. પી. વાઘવા અને સૈયદ શાહ મોહમ્મદ કાદરી]

નિવારક અટકાયત-સરકારને અટકાયતા દ્વારા આવી રજૂઆતના નિકાલમાં વિલંબ-અટકાયત, જો દૂષિત કરવામાં આવે તો- ઠેરવામાં આવે છે, હા-સંબંધિત મુખ્ય મથકમાં મંત્રીની ગેરહાજરી વિલંબને યોગ્ય ઠેરવવા માટે પૂરતી નથી-વિલંબનો સમયગાળો અથવા શ્રેણી સામગ્રી નથી-તમિલનાડુ બુટલેગર્સ, ડ્રગ ગુનેગારો, વન ગુનેગારો, ગુંડાઓ, અનૈતિક ટ્રાફિક ગુનેગારો અને ઝૂંપડપટ્ટીઓ અધિનિયમ, ૧૯૮૨, કલમ ૩ (૧)-ભારતનું બંધારણ, કલમ ૨૨ (૫) અને ૨૧ ની જોખમી પ્રવૃત્તિઓનું નિવારણ.

શબ્દો અને શબ્દસમૂહો- "જેમ બને તેમ જલદી"-સંદર્ભમાં તેનો અર્થ

ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨ (૫).

અપીલકર્તાને તમિલનાડુ બુટલેગર્સ, ડ્રગ ગુનેગારો, વન ગુનેગારો, ગુંડાઓ, અનૈતિક ટ્રાફિક ગુનેગારો અને ઝૂંપડપટ્ટી પચાવી પકડનાર અધિનિયમ, ૧૯૮૨ની કલમ ૩ (૧) હેઠળ

અટકાયતમાં રાખવામાં આવ્યો હતો, જે રાજ્ય સરકાર દ્વારા ૧૮.૧૨.૧૯૯૭ પર પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.તેણી દ્વારા ૧૩ ૧.૧૯૯૮ ના રોજ રજૂ કરાયેલ રજૂઆત. સરકાર દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી.તેણીએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ હેબિયસ કોર્પસ પિટિશન દાખલ કરી હતી, જેમાં તેણીની અટકાયતને પડકારવામાં આવી હતી, અન્ય આધારો સાથે, કે તેણી દ્વારા રજૂ કરાયેલ રજૂઆતને ધ્યાનમાં લેવામાં વિલંબ થયો હતો.હાઈકોર્ટે રિટ પિટિશન ફગાવી દીધી હતી.એટલે આ અપીલ

અપીલકર્તા દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તેણીની ૧૩.૧.૧૯૯૮ તારીખની રજૂઆત ૫.૨.૧૯૯૮ પર સરકારના સચિવ સુધી પહોંચી હતી.સંબંધિત મંત્રીએ ૧૪.૨.૧૯૯૮ પર રજૂઆતને નકારી કાઢી હતી, અને વિલંબ એ ઉપરોક્ત બે તારીખો વચ્ચેનું અંતરાલ છે અને તેમાં કોઈ માન્ય સમર્થન નહોતું અને તેથી અટકાયતને દૂષિત ગણવી જોઈએ.

અપીલને મંજૂરી આપતા, આ અદાલતેકહ્યું:

૧.૧.કોઈ પણ વિલંબ કર્યા વિના અટકાયતમાં લેવાયેલી રજૂઆત પર વિચાર કરવો એ સરકારની બંધારણીય જવાબદારી છે.પ્રતિનિધિત્વ પર નિર્ણય લેવા માટે બંધારણની કલમ ૨૨ દ્વારા કોઈ સમયગાળો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો નથી, તેમ છતાં કલમ ૨૨ ની કલમ (૫) માં "શક્ય તેટલી વહેલી તકે"શબ્દો દર્શાવે છે કે પ્રતિનિધિત્વને ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ અને તેનો નિકાલ કરવો જોઈએ.પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે પ્રતિનિધિત્વના નિકાલમાં થતા કોઈપણ વિલંબને સમજાવવામાં સત્તાધિકારીને પૂર્વ-મુક્તિ આપવામાં આવી છે.અદાલત ચોક્કસપણે વિચારણા કરી શકે છે કે વિલંબ સ્વીકાર્ય કારણોસર અથવા અનિવાર્ય કારણોસર થયો હતો કે કેમ.(૫૫૫-ઇ-એફ)

૧.૨.જો વિલંબ કોઈ ઉદાસીનતા અથવા ખામીને કારણે થયો હોય '.રજૂઆતને ધ્યાનમાં લેતા, આવા વિલંબથી કેદીની અટકાયતને વધુ પ્રતિકૂળ અસર થશે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પ્રતિનિધિત્વના નિકાલમાં વિલંબ, જો કોઈ હોય તો, તે સમજાવવાનું સંબંધિત અધિકારીનું કામ છે.એમ કહેવું પૂરતું નથી.વિલંબ ખૂબ ટૂંકો હતો.વધુ લાંબા વિલંબને પણ સમજાવી શકાય છે.તેથી પરીક્ષણ વિલંબનો સમયગાળો અથવા શ્રેણી નથી, પરંતુ તે સંબંધિત અધિકારી દ્વારા કેવી રીતે સમજાવવામાં આવે છે.[૫૫૬-ડી)

૧.૩.વર્તમાન કેસમાં અટકાયત કરાયેલ વ્યક્તિ દ્વારા ૧૩.૧.૧૯૯૮ પર રજૂઆત મોકલવામાં આવી હતી જે ૫.૨.૧૯૯૮ પર તમિલનાડુ સરકારના સચિવ સુધી પહોંચી હતી.વિવિધ સત્તામંડળો પાસેથી ટિપ્પણીઓ મેળવનાર સરકારે બીજા દિવસે તેની પ્રક્રિયા માટે અંડર સેક્રેટરી સમક્ષ સંબંધિત ફાઇલ રજૂ કરી હતી. અંડર સચિવે તેને બીજા કામકાજના દિવસે નાયબ સચિવને મોકલી આપ્યો હતો.

ત્યારબાદ ફાઇલ મંત્રી સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી, જેમણે પ્રવાસ દરમિયાન તે પ્રાપ્ત કરી હતી.મંત્રીએ માત્ર ૧૪.૨.૧૯૯૮ પર આદેશ પસાર કર્યો હતો.૯.૨.૧૯૯૮ સુધી વિલંબ માટે સમજૂતી હોવા છતાં, તે પછી જે વિલંબ થયો તેના માટે કોઈ સમજૂતી નથી.માત્ર એમ કહેવું કે મંત્રી પ્રવાસ પર હતા અને તેથી તેઓ ફક્ત ૧૪.૨.૧૯૯૮ પર આદેશો પસાર કરી શકે છે, જ્યારે બંધારણની કલમ ૨૧ હેઠળ નાગરિકની સ્વતંત્રતાની બાંધધરી આપવામાં આવે છે ત્યારે તે વાજબી સમજૂતી નથી.મુખ્ય મથકમાં મંત્રીની ગેરહાજરી વિલંબને યોગ્ય ઠેરવવા માટે પૂરતી નથી કારણ કે નાગરિકના અત્યંત મહત્વપૂર્ણ મૂળભૂત અધિકાર સાથે સંકળાયેલા કેસોમાં ફાઇલ અત્યંત ત્વરિતતા સાથે મંત્રી સુધી પહોંચી શકાતી હતી.[૫૫૬-ઇ-જી)

૧.૪. ૯.૨.૧૯૯૮ થી ૧૪.૨.૯૮ સુધી વિલંબ સમજાવી ન શકાય તેવો છે અને આવા સમજાવી ન શકાય તેવા વિલંબથી અટકાયતની વધુ અટકાયતને દૂષિત કરવામાં આવી છે, અને તેણીને તાત્કાલિક મોટી સંખ્યામાં મુકવી જોઈએ.[૫૫૭-૬)

તેના પર ભરોસો

મોહિનુદીન વિ. જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ, બીડ, (૧૯૮૭) ૪ એસસીસી ૫૮;
રાઘવેન્દ્ર સિંહ વિરુદ્ધ અધીક્ષક, [૧૯૮૬] ૧ SCC ૬૫૦;
રુમાના બેગમ વિ. સ્ટેટ ઓફ એપી, (૧૯૮૩) સપ્લીમેન્ટ.૨ એસસીસી ૩૪૧;
કુંદન દુલા શેખ વિરુદ્ધ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ, અમદાવાદ,
[૧૯૮૬) ૩ એસસીસી ૧૯૪:જે. ટી. (૧૯૮૬) ૨ એસસી ૫૩૨ અને
કે. એમ. અબ્દુલ્લા કુન્હી વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, (૧૯૯૧) ૧ એસડબલ્યુસીસી ૪૭૬,

-પ્રતિષ્ઠિત.

એ. યુ. વિજયા/લક્ષ્મી વિ. તમિલનાડુ રાજ્ય, AIR (૧૯૯૪) SC ૧૬૫,

=====

ફોજદારી અપીલીય ન્યાયધીકારક્ષેત્ર – ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૧૨૮૯/૧૯૯૮.

મદ્રાસ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના એચ. સી. પી. નંબર ૫૩ / ૧૯૯૮ માં

તારીખ ૧૭/૦૪/૧૯૯૮ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી

કે. કે. મણિ-અપીલકર્તા માટે.

વી. આર. રેડ્ડી અને વી. જી. પ્રગસમ-પ્રતિવાદીઓ માટે.

અદાલતનો ચુકાદો ન્યાયાધીશ-થોમસ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

રજા આપવામાં આવી છે.

શ્રીમતી. તમિલનાડુમાં બુટલેગર્સ, ડ્રગ ગુનેગારો, વન ગુનેગારો, ગુંડાઓ, અનૈતિક ટ્રાફિક ગુનેગારો અને સ્લમ ગ્રેબર્સ એક્ટ, ૧૯૮૨ (તમિલનાડુ એક્ટ ૧૪/૧૯૮૨) (ત્યારબાદ ટી. એન. એક્ટ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની ખતરનાક પ્રવૃત્તિઓ નિવારણની કલમ ૩ (૧) હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલા અટકાયત આદેશ અનુસાર, બત્રીસ વર્ષની મહિલા રાજમ્મલને "બુટલેગર" ગણાવીને અટકાયતમાં રાખવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત આદેશ તમિલનાડુ સરકાર દ્વારા ૧૮.૧૨.૧૯૯૭ પર પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તે હજુ પણ અટકાયતમાં છે. તેમના દ્વારા ૧૩.૧.૧૯૯૮ પર મોકલવામાં આવેલી રજૂઆતને તમિલનાડુ સરકાર દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી. તેમણે મદ્રાસ હાઈકોર્ટ સમક્ષ હેબિયસ કોર્પસ પિટિશન દાખલ કરી હતી જેમાં અટકાયતના આદેશને મુખ્યત્વે ત્રણ આધારો પર પડકારવામાં આવ્યો હતો. પ્રથમ એ છે કે તેણી વતી રજૂ કરાયેલ રજૂઆતને ધ્યાનમાં લેવામાં વિલંબ થયો હતો. બીજું એ કે તેના પરિવારના સભ્યોને અટકાયતના સ્થળ વિશે કે અટકાયત વિશે પણ જાણ કરવામાં આવી ન હતી. ત્રીજું એ છે કે સલાહકાર મંડળનો અહેવાલ ટી. એન. અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ સાત દિવસના વૈધાનિક સમયગાળાની અંદર રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો. મદ્રાસ હાઈકોર્ટની એક ખંડપીઠે ઉપરોક્ત ત્રણેય દલીલોને ફગાવી દીધી છે અને તેમની

અરજીને ફગાવી દીધી છે.તેથી, આ અપીલ હાઈકોર્ટના ચુકાદાને પડકારતી વિશેષ રજા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે, જોકે, પડકારને ઉપરોક્ત પ્રથમ આધાર સુધી મર્યાદિત રાખ્યો છે, એટલે કે, અટકાયત કરનાર વતી રજૂ કરાયેલ રજૂઆતને ધ્યાનમાં લેવામાં વિલંબ થયો હતો.વાસ્તવિક સ્થિતિ નીચે મુજબ છે:

આ રજૂઆત તેમના ૧૩.૧.૧૯૯૮ દ્વારા મોકલવામાં આવી હતી જે નિર્ધારિત માર્ગમાંથી પસાર થયા પછી ૫.૨.૧૯૯૮ પર તમિલનાડુ સરકારના સચિવ (પ્રતિબંધ અને આબકારી વિભાગ) સુધી પહોંચી હતી.સંબંધિત મંત્રીએ ૧૪.૨.૧૯૯૮ પર રજૂઆતને નકારી કાઢી હતી.વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા અનુસાર, વિલંબ એ ઉપરોક્ત બે તારીખો વચ્ચેનું અંતરાલ છે અને તેમાં કોઈ માન્ય સમર્થન નથી અને તેથી અટકાયતને દૂષિત ગણવી જોઈએ.મોહિનુદીન વિરુદ્ધ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ, બીડ (૧૯૮૭ (૪) એસ. સી. સી. ૫૮) માં આ અદાલતના નિર્ણય પર વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર મૂકવામાં આવ્યું હતું.

ખાસ મંજૂરી અરજી માં અપીલકર્તાની દલીલોના જવાબમાં સરકારના સચિવ (પ્રતિબંધ અને

આબકારી વિભાગ) શ્રી આર. પૂર્ણલિંગમ, આઈ. એ. એસ. દ્વારા સોગંદનામામાં વિલંબને નીચેની પંક્તિઓમાં સમજાવવાની માંગ કરવામાં આવી છે:

"આ ટિપ્પણીઓ સંબંધિત ફાઇલો સાથે સંબંધિત વિભાગના અંડર સચિવ સમક્ષ ૬.૨.૧૯૯૮ પર રજૂ કરવામાં આવી હતી. અંડર સેક્રેટરી દ્વારા ૯.૨.૧૯૯૮ પર ફાઇલને ૭.૨.૧૯૯૮ તરીકે ગણવામાં આવી હતી અને ૮.૨.૧૯૯૮ શનિવાર અને રવિવારને ધ્યાનમાં રાખીને રજાઓ હતી અને ૯.૨.૧૯૯૮ પર જ નાયબ સચિવને મોકલવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ નાયબ સચિવ દ્વારા ૯.૨.૧૯૯૮ પર જ ફાઇલ પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ નાયબ સચિવ દ્વારા ફાઇલ પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમણે તેને મંજૂરી માટે કાયદા મંત્રીને મોકલી હતી. આ રજૂઆતને કાયદા મંત્રી દ્વારા ૧૪.૨.૧૯૯૮ પર ધ્યાનમાં લેવામાં આવી હતી અને નકારી કાઢવામાં આવી હતી કારણ કે તેઓ વચ્ચેની તારીખો પર મુખ્ય મથકથી શિબિરમાં દૂર હતા. આમ ફાઇલને બિનજરૂરી રીતે કોઈ પણ સ્તરે રાખવામાં આવી ન હતી પરંતુ તેને ઝડપથી એક સ્તરથી બીજા સ્તર પર ખસેડવામાં આવી હતી.

વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા અનુસાર તે કોઈ સમજૂતી નથી કે સંબંધિત મંત્રી મુખ્ય મથકથી દૂર હતા, ખાસ કરીને કારણ કે મોહિન્દ્રદીનના કેસમાં (ઉપરોક્ત) સમાન વલણને નામંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું. બે ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં આ ખુલાસો સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો કે "મુખ્યમંત્રી રાજ્યની ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ બાબતોમાં વ્યસ્ત હતા જેમાં ૨૮ અને ૨૯

ઓક્ટોબર, ૧૯૮૬ના રોજ પૂણેમાં અને ૧૧ અને ૧૨ નવેમ્બર, ૧૯૮૬ના રોજ ઔરંગાબાદમાં બે મંત્રીમંડળની બેઠકો તેમજ પ્રવાસ સામેલ હતા".વિદ્વાન ન્યાયાધીશોએ વધુમાં અવલોકન કર્યું હતું કે "રાજ્ય સરકાર દ્વારા રજૂઆતના નિકાલમાં સંપૂર્ણપણે અસ્પષ્ટ અને અનુચિત લાંબા વિલંબને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલકર્તાની વધુ અટકાયતને ગેરકાયદેસર ઠેરવવી જોઈએ અને તેને તાત્કાલિક મુક્ત કરવો જોઈએ".

વિદ્વાન વકીલે રાઘવેન્દ્ર સિંહ વિરુદ્ધમાં આ અદાલતના અગાઉના બે જજ બેન્ચના નિર્ણયનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો હતો. અધીક્ષક, જિલ્લા જેલ, કાનપુર (૧૯૮૬ ૧ એસ. સી. સી. ૬૫૦) જેમાં રજૂઆતને ધ્યાનમાં લેવામાં થોડા દિવસોના સમાન વિલંબથી અટકાયતને દૂષિત કરવામાં આવી હોવાનું જણાયું હતું.તે એક એવો કેસ છે જ્યાં વિલંબને "સંપૂર્ણપણે અસ્પષ્ટ" ગણવામાં આવ્યો હતો.રુમાના બેગમ વિરુદ્ધ આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય (૧૯૮૩ સપ. ૨ એસ. સી. સી. ૩૪૧) પ્રતિનિધિત્વને ધ્યાનમાં લેવામાં વિલંબને માત્ર એ આધાર પર નામંજૂર કર્યું કે પ્રતિનિધિત્વ માત્ર એ આધાર પર હતું કે પ્રતિનિધિત્વ મુખ્ય સચિવને સંબોધવામાં આવ્યું ન હતું.તે એક એવો કેસ હતો જેમાં રાજ્યપાલને રજૂઆત મોકલવામાં આવી હતી.તેથી એવું જાણવા મળ્યું હતું કે ત્યાં અસ્પષ્ટ અને ગેરવાજબી વિલંબ થયો હતો અને પરિણામે અટકાયતને દૂષિત કરવામાં આવી હતી.અમને કુંદનભાઈ દુલાભાઈ શેખ વિરુદ્ધ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ, અમદાવાદ કેસમાં આ

અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા નીચેના અવલોકનો યાદ અપાવવામાં આવે છે.

(જેટી ૧૯૯૬ (૨) એસસી ૫૩૨ = ૧૯૯૬ (૩) એસસીસી ૧૯૪):

"છેલ્લા ત્રણ દાયકાથી આ અદાલત દ્વારા વારંવાર ઉપર જણાવેલા કાયદાના મુદ્દાઓમાં, કારોબારી, એટલે કે રાજ્ય સરકાર અને તેના અધિકારીઓ તેમની જૂની, સુસ્ત રીતે વર્તવાનું ચાલુ રાખે છે અને અન્ય તમામ ફાઇલોની જેમ સચિવાલયમાં લાલફીતાશાહી, પોતાની સ્વતંત્રતાથી વંચિત વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત સહિત વિવિધ કારણોસર કાટમાળ થાય છે, જેની સાથે તે જ રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવે છે. સરકાર અને તેના અધિકારીઓ સુસ્તીનું સતત વલણ જાળવવાની તેમની આદત છોડશે નહીં. તેવી જ રીતે, આ અદાલત તે વ્યક્તિને 'સ્વતંત્રતા અને સ્વતંત્રતા' પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે અટકાયતના આદેશને રદ કરવામાં અચકાશે નહીં, જેની અટકાયતને સરકાર પોતે જ તેના પ્રતિનિધિત્વનો વહેલી તકે નિકાલ ન કરવાને કારણે ખરાબ થવાની મંજૂરી આપે છે.

કોઈ પણ વિલંબ કર્યા વિના અટકાયતમાં લેવાયેલી રજૂઆત પર વિચાર કરવો એ સરકારની બંધારણીય જવાબદારી છે. પ્રતિનિધિત્વ પર નિર્ણય લેવા માટે બંધારણની કલમ ૨૨ દ્વારા કોઈ સમયગાળો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો નથી, તેમ છતાં કલમ ૨૨ના ખંડ (૫) માં "શક્ય તેટલી વહેલી તકે" શબ્દો એ સંદેશ આપે છે કે રજૂઆત વહેલી તકે ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ અને તેનો નિકાલ કરવો જોઈએ. પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે રજૂઆત નિકાલમાં થતા કોઈપણ

વિલંબને સમજાવવામાં સત્તાધિકારીને પૂર્વ-મુક્તિ આપવામાં આવી છે.અદાલત ચોક્કસપણે વિચારણા કરી શકે છે કે વિલંબ સ્વીકાર્ય કારણોસર અથવા અનિવાર્ય કારણોસર થયો હતો કે કેમ.કે. એમ. અબ્દુલ્લા કુન્હી અને બી. એલ. અબ્દુલ ખાદર વિ. કેસમાં આ અદાલતની બંધારણીય ખંડપીઠે આ સ્થિતિને સારી રીતે વર્ણવી છે. ભારત સંઘ અને અન્યો (૧૯૮૧ (૧) એસસી ૪૭૬).બેન્યના નીચેના અવલોકનો અહીં લાભદાયી ગણી શકાય:

"તે એક બંધારણીય આદેશ છે જે સંબંધિત સત્તાને આદેશ આપે છે કે જેને અટકાયત કરનાર પ્રતિનિધિત્વને ધ્યાનમાં લેવા અને શક્ય તેટલી ઝડપથી તેનો નિકાલ કરવા માટે તેની રજૂઆત રજૂ કરે છે.કલમ ૨૨ની કલમ (૫) માં આવતા "શક્ય તેટલી વહેલી તકે"શબ્દો ઘડવૈયાઓની ચિંતાને પ્રતિબિંબિત કરે છે કે પ્રતિનિધિત્વને ઝડપથી ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ અને ટાળી શકાય તેવા વિલંબ વિના તાકીદની ભાવના સાથે નિકાલ કરવો જોઈએ.

જો કે, આ સંબંધમાં કોઈ સખત અને ઝડપી નિયમ હોઈ શકે નહીં.તે દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધાર રાખે છે.બંધારણ હેઠળ અથવા સંબંધિત અટકાયત કાયદા હેઠળ કોઈ સમયગાળો નિર્ધારિત નથી, જેમાં પ્રતિનિધિત્વ સાથે વ્યવહાર કરવો જોઈએ.જો કે, જરૂરિયાત એ છે કે પ્રતિનિધિત્વને ધ્યાનમાં લેવામાં આગસુ ઉદાસીનતા, આગસ અથવા કઠોર વલણ ન હોવું જોઈએ.પ્રતિનિધિત્વના નિકાલમાં કોઈપણ અસ્પષ્ટ વિલંબ બંધારણીય અનિવાર્યતાનો ભંગ હશે અને તે સતત અટકાયતને અસ્વીકાર્ય અને ગેરકાયદેસર બનાવશે.

તેથી, હવે સ્થિતિ એ છે કે જો રજૂઆતને ધ્યાનમાં લેવામાં કોઈ ઉદાસીનતા અથવા ભૂલને કારણે વિલંબ થયો હોય તો આવા વિલંબથી કેદીની વધુ અટકાયત પર પ્રતિકૂળ અસર થશે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પ્રતિનિધિત્વનો નિકાલ કરવામાં વિલંબ, તે કોઈપણ હોય, તે સમજાવવાનું સંબંધિત અધિકારીનું કામ છે.તે કહેવું પૂરતું નથી કે વિલંબ ખૂબ ટૂંકો હતો.વધુ લાંબા વિલંબને પણ સમજાવી શકાય છે.તેથી પરીક્ષણ વિલંબનો સમયગાળો અથવા શ્રેણી નથી, પરંતુ તે સંબંધિત અધિકારી દ્વારા કેવી રીતે સમજાવવામાં આવે છે.

આ કેસમાં જે બન્યું તે એ હતું કે વિવિધ સત્તાવાળાઓ પાસેથી ટિપ્પણી પ્રાપ્ત કરનારી સરકારે બીજા દિવસે તેની પ્રક્રિયા માટે અંડર સેક્રેટરી સમક્ષ સંબંધિત ફાઇલો રજૂ કરી હતી.અવર સચિવે તેને બીજા કામકાજના દિવસે નાયબ સચિવને મોકલી આપ્યો હતો.આમ ૯.૨.૧૯૯૮ સુધીના વિલંબ માટે અમુક સમજૂતી છે.ત્યારબાદ ફાઇલ મંત્રી સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી, જેમણે પ્રવાસ દરમિયાન તે પ્રાપ્ત કરી હતી.મંત્રીએ માત્ર ૧૪.૨.૧૯૯૮ પર આદેશ પસાર કર્યો હતો.૯.૨.૧૯૯૮ સુધી વિલંબ માટે સમજૂતી હોવા છતાં, તે પછી જે વિલંબ થયો તે અંગે અમે કોઈ સમજૂતી શોધી શકતા નથી.જ્યારે બંધારણની કલમ ૨૧ હેઠળ નાગરિકની સ્વતંત્રતાની બાંધધરી આપવામાં આવે છે ત્યારે માત્ર એમ કહેવું કે મંત્રી પ્રવાસ પર હતા અને

તેથી તેઓ ફક્ત ૧૪.૨.૧૯૯૮ પર આદેશો પસાર કરી શકે છે તે વાજબી સમજૂતી નથી. મુખ્ય મથકમાં મંત્રીની ગેરહાજરી વિલંબને યોગ્ય ઠેરવવા માટે પૂરતી નથી, કારણ કે નાગરિકના અત્યંત મહત્વપૂર્ણ મૂળભૂત અધિકાર સાથે સંકળાયેલા કેસોમાં ફાઇલ અત્યંત ત્વરિતતા સાથે મંત્રી સુધી પહોંચી શકાય છે.

તમિલનાડુ રાજ્યના વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી વી. આર. રેડ્ડીએ શ્રીમતી યુ. વિકાસલક્ષ્મી વિરુદ્ધમાં આ અદાલતના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો. તમિલનાડુ રાજ્ય અને અન્ય (AIR ૧૯૯૪ SC ૧૬૫) દલીલ કરે છે કે ૯.૨.૧૯૯૮ થી ૧૪.૨.૧૯૯૮ સુધીની રજૂઆતને ધ્યાનમાં લેવામાં કોઈ વિલંબ થયો હોવાનું કહી શકાય નહીં. તે કિસ્સામાં પણ અટકાયત કાયદાની કલમ ૩ (૧) હેઠળ હતી. નજરકેદે ફરીથી રજૂઆત કરી હતી કે રાજ્ય સરકારને જે અટકાયત મળી હતી તે ૨૩.૬.૧૯૯૨ પર રજૂઆતનું અસ્વીકાર દર્શાવે છે. અટકાયત કરનારને ૨૬.૬.૧૯૯૨ પર અસ્વીકારનો આદેશ મળ્યો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે રજૂઆત સાથે વ્યવહાર કરવામાં અતિશય લાંબો વિલંબ થયો હતો અને અટકાયત કરનાર અટકાયતના આદેશને રદ કરવાનો હકદાર હતો. આ અદાલતે નોંધ્યું હતું કે રાજ્ય સરકારના નાયબ સચિવ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા જવાબી સોગંદનામામાં ૧૮.૫.૧૯૯૨ પર તેની રસીદ પછી રજૂઆત સાથે જે રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો તે વિગતવાર જણાવવામાં આવ્યું હતું. કોર્ટે પછી ટિપ્પણી

કરી:

"અમે એવા તબક્કાઓનો અભ્યાસ કર્યો છે કે જેના દ્વારા રજૂઆત ધરાવતી ફાઇલ સાથે તાત્કાલિક વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેની સાથે વ્યવહાર કરવામાં કોઈ ઉદાસીનતા અથવા બેદરકારી નહોતી. ફાઇલને બિનજરૂરી રીતે કોઈ પણ સ્તરે રાખવામાં આવી ન હતી પરંતુ તેને ઝડપથી એક સ્તરથી બીજા સ્તર પર ખસેડવામાં આવી હતી. તેથી, અમે સંતુષ્ટ છીએ કે આ વતી નાયબ સચિવ દ્વારા આપવામાં આવેલ સમજૂતી સ્વીકાર્ય છે અને પ્રતિનિધિત્વ સાથે વ્યવહાર કરવામાં કોઈ સમજદારી અથવા તાકીદના અભાવને અવરોધે નહીં. તેથી, અમે પ્રથમ દલીલમાં કોઈ યોગ્યતા જોતા નથી.

જોકે, વર્તમાન કેસમાં, ૯.૨.૧૯૯૮ થી ૧૪.૨.૧૯૯૮ સુધી સંબંધિત મંત્રી દ્વારા રજૂઆત પર કેમ કાર્યવાહી થઈ શકી નહીં તે અંગે કોઈ સ્પષ્ટતા સામે આવી નથી.

તેથી અમારો અભિપ્રાય છે કે ૯.૨.૧૯૯૮ થી ૧૪.૨.૧૯૯૮ માં વિલંબ સમજાવી ન શકાય તેવો છે અને આવા સમજાવી ન શકાય તેવા વિલંબથી અટકાયતની વધુ અટકાયતને દૂષિત કરી છે. તેનો પરિણામ એ છે કે વધુ અટકાયતની મંજૂરી ન હોવી જોઈએ. તેથી અમે આ અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ અને વિવાદિત ચુકાદાને રદ કરીએ છીએ. અમે અપીલકર્તા-ડિટેનુને તાત્કાલિક મોટા પાયે ગોઠવવાનો નિર્દેશ આપીએ છીએ.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.